

Let za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
tega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARCE

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
te, neha spodaj ali
na ovitku, Ako (181)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
stečno naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Stev. (No.) 180.

Chicago, Ill., 21. februarja (February), 1911.

Leto (Vol.) VI.

Politično šarlatanstvo.

Vlada ogrskih konjskih meš-
trjev ima v grofu Apponyju se-
daj svojega zastopnika v ameri-
ški republiki. Appony je bil svo-
dobno naučni minister v betjar-
skem kapitalističnem ministerst-
vu. Bil je član tiste vlade, ki je
obrnila madjarskim narodom
pod ogrsko krono imeti lastne šo-
le, v katerih bi se otroci poleg
materniške učili še materinš-
ke. Sploh pa to še ni največje zlo.
Vlada madjarska vlada je danes
zapopla po betjarsko napram de-
lavcem. Tudi štrajka poljedelskih
delavcev, ki so bili po narodnosti
polnokrvni Madjari — meso in
kri — ogrskih vladnih nasilnikov
— se še dobro spominjamo. Po-
zabili nismo še tudi številnih de-
monstracij delavcev na Ogrskem
za splošno in enako volilno pra-
vo. Še vedlej in povsod, kadar so
delavci na Ogrskem zahtevali po-
litičnih ali gospodarskih pravic,
je pa betjarska vlada odgovorila
s pandurji in policiji, ki so kot
pobesnela zvečad nasokčili mirno
manifestujoče delavce, jih sekali,
streljali in vlačili pred sodišča o-
grske vladajoče klike, ki jih je
zopet obsojala na težko ječo.

Na Ogrskem so delavci politič-
no brezpravni. Vsak policaj in
pandur lahko tolmači zborovalni
in društveni zakon, kot se mu po-
ljubi. Delavci na Ogrskem še dan-
es nimajo nobenega zastopnika
v parlamentu, ker vzljde dvajset
let trajajoči nevtrastni borbi de-
lavcev za splošno in enako volil-
no pravo, še danes obstoji vo-
lilna pravica le za izkoriščevalce.
In še se vzljde omejeni volilni pra-
vi, kjer rodi opozicija pri volit-
vajoča klika, da se volitve vršijo
po ogrsko v znamenju bajonetov,
pušk in policijskih sabelj, da ne
pride opozicionalen kandidat v
parlament.

To je kulturna slika ogrske
vladajoče klike, taka je svoboda
na Ogrskem.

Socialisti in tudi noben svobo-
domilec se pa ne more ogrčevati
za tako svobodo, civilizacijo in
kulturo. Ponaravnem pravu in po
svobodomiselnih in socialističnih
načelih se ne sme vbijsati samo-
stojnost v individui, kot se ne
sme omejevali razvoja čnega na-
roda in ne tlačiti in podjarmiti
delavski razred v svojem narodu.

Človek, ki misli jasno o pravi-
cah posameznega individuija, cele-
ga naroda ali delavskega razreda,
bo pribil prihod grofa Apponya,
bivšega naučnega ministra ogrske
vladajoče klike v ameriško re-
publiko in njegove govorance v
ameriškem kongresu za politično
rokovnjaštvo, ki nima drugega
namena kot tistim Američanom,
ki he poznajo trpljenja madjar-
skih narodov in muke delavskega
razreda vseh narodov pod ogrsko
krono, nasuti peska v oči, da bi
videli v ogrski vladajoči kliki
bratitelje svobode in razširjeval-
ce prave kulture in civilizacije.

V resnici pa vladajoča klika na
Ogrskem ni nič drugega kot na-
vada zmes kapitalističnih nazad-
njakov vseh vrst in stopinj, ki se
prav nič ne loči od vladajoče
bande na Japonskem in v Rusiji.
Sodrug dr. Viktor Adler je to so-
gledu na nekem shodu na Dunaju
omagal že več kot pred desetimi
let: "In Ungarn werden die Völ-
ker von einer reaktionären und
aristokratischen Bande von Rostäu-
ern regiert." (Na Ogrskem
vlada narode nazadnjaška in se-
bična banda konjskih mešetar-
jev.) Sodrug Adler je s svojim iz-
rekom zadel v črno.

Na prihod grofa Apponya v
ameriško republiko je do pičice
podoben konjskega mešetarja na
ameriki, ki je svojemu staremu,
kromemu konju pobarval dlako,
na spili zobe in mu dal tlečo go-
vo, da je prevaril kupca.

Z.

RAZREDNA JUSTICA.

Poslovodja neke tvornice v
New Yorku je od svojih delavcev
zahteval, da morajo njegovo na-
klonjenost do njih "mazati" vsak
teden z dvema dolarjema. Ko se
je pa jeden delavec zoperstavil, ga
je poslovodja kratkoma odso-
vil. Dotični delavec je tožil poslo-
vodjo, toda sodnik Goff je odbil
tožbo, češ, da odpušitev od dela
še ni poškodba lastnine!

— Vlak Michigan Central že-
leznice je pred nekaj meseci raz-
dalj poulično karo v Toledo, O.,
in pri tem je bil motorman James
K. Meyers na mestu ubit. Vdova
ponesrečenega je vložila tožbo pri
železniški družbi za \$10.000 od-
škodnine. Sodnik Kitis je pa pred
par dnevi, ko se je vršila obrav-
nava, zapovedal porotnikom, da
se morajo zediti za razsodek
proti vdovi oziroma v prid želez-
niške družbe. O, yes — delavci
imajo veliko pravice pri sodiščih!

Kapitalisti radi trdijo, da ni-
majo nikakoršnih obveznosti na-
pram delavcem — da lahko zabra-
ni delo komur hočejo, da zapro-
tornice kadarkoli jih je volja in
da jim ni mar, če delavci sfradajo
ali če se vsi poobesijo radi brez-
poselnosti in pomankanja. Res
je tako pod današnjim sistemom.
Res je pa tudi, da delavci ravno-
tako nimajo nobenih obveznosti,
da bi glasovali za sisteme, ki jih dr-
ži v kapitalistični sužnosti. V so-
cialistični družbi bodo delavci go-
spodarji čez svoje delo, in do te
dobe je vsekakor jedna kratka
pot: iz delavnice na volišče. Ako
bi delavci bili tako razredno za-
vedni kakor so kapitalisti, bili bi
že na trdnem. Toda kdo naj raze-
me te delavce — namreč večino
delavstvo —? Kadar je štrajk,
navdušeno štrajkajo proti kapita-
listom; kadar so volitve, tedaj pa
glasujejo za — kapitaliste oziro-
ma kapitalistične kandidate. Na
ta način si kapitalisti še lahko
gladijo mastne brade.

BLAZNI SISTEM.

Časopisi poročajo, da so
pred kratkim psi razgredli grob
na pokopališču za ubožce v Rock
Islandu, Ill., in raznesli kosti na
pol strohelega mrliča. Preiskava
je dognala, da je bilo dotično
truplo siromaka pokopano samo
deset palcev pod površjem. Siro-
makom, kateri se pregrešilo s tem,
da umrjejo brez centa v žepu, ne
privoščijo niti toliko, da bi jih po-
šteno pokopali.

— Harry C. Moir Jr., triletni
deček v Chicagu je lastnik veli-
kanskega 30 nadstropnega hotela,
ki se pravkar zida in bo veljal
pet milijonov dolarjev. Triletni
deček si je najbrž prislužil (!) in
prihranil toliko imovino!

— Mary Strickland, mlada knji-
govodkinja v Cantonu, O., je pri
svojem delodajalcu poverila
majhno svoto denarja. Bila je ta-
koj prijeta in pred sodnikom je
izpovedala, da ni niti centa pora-
bila zase, pač pa za svoje tri maj-
hne sestrice, ktere je morala pre-
življati, a njen zaslužek nikakor
ni zadostoval. Zares krasni sistem,
ko mora človek krasti, da reši
svoje drage gladi in propada.

— Po časniških poročilih je G.
P. Me Leana iz Connecticuta stala
njegova izvolitev v zvezni senat
nič manj kakor \$14.541.51, to je
dvakrat toliko, kolikor bo dobil
letne plače kot senator. Me Lean
gotovo ne računa samo na senator-
sko plačo.

SOCIALISTI NA DELU.

— Državna zakonodajna zbor-
nica v Wisconsinu je kar poplav-
ljena s socialističnimi zakonskimi
predlogi. Sodrug Frederiek Broek-
housen in tovariši v zakonodaji
predlagajo zakon, po katerem bi
imeli vsi delavci v državi vsak te-
den šestintrideset ur počitka. Da-
lej imajo socialisti zakonski pred-
log za zboljšanje delavnega polo-
žaja v kaznilnicah. Kaznjenci mo-

rajo dobiti gotovo plačo za svoje
delo, ktere dober del naj bi pre-
jele družine dotičnih, kateri so v
zaporu. Nadalje je socialistični
predlog za splošni osemurni de-
lavnik za žensko delo in predlog
za odpravo nočnega ženskega de-
la. Wisconsinški kapitalisti so kar
iz sebe. Mobilizirali so vse čete v
zakonodajni zbornici za vroč boj
zoper socialistične zakone. Zveza
trgovcev in tvorničarjev v Mil-
waukee pobija po republikanskih
in demokratiških poslanceh pred-
log za šestintrideseturni tedenski
počitek in plačano kaznjensko de-
lo. Wisconsin Telephone Co. sku-
ša potlačiti predlog za prepoved
ženskega nočnega dela; pekovski
mojstri so proti zakonu sociali-
stov, kateri bi odpravil nedeljsko
delo v pekarijah. Skratka, kapita-
listi delajo na vse načine, da
onemogočijo dobre delavske zaka-
ne, za ktere se trudijo socialistič-
ni zastopniki v zakonodaji v Wi-
consinu. Naravno da lahko zadu-
šijo vse te predloge v zbornici,
kajti kapitalisti imajo v demo-
republikanskih zastopnikih veli-
ko večino. Toda socialistom s tem
ne bodo odvzeli korajžje. Boj v
zbornici se bode nadaljeval. Med
tem bodo pa delavci bolj in bolj
spoznavali, kako potrebna je ve-
čina delavskega zastopstva v za-
konodaji, in posledica bo: sociali-
stična zmaga na celi črti.

— Grof Albert Appony, bivši
ogrski naučni minister, se klati
te dni po Ameriki in oznanjuje
(!) mednarodni mir. Ameriški
Slovaki v družbi s Čehi in Hrvati
so organizirali mogočni protest
proti Apponyju, češ, da on kot
predstavnik tiranske boržuasne
politike na Ogrskem, ktera je od-
govorna za zatiranje slovaškega
naroda, ne more govoriti o me-
narodnem miru. Slovaki izjavlja-
jo, da je Appony odgovoren za
krvotilje v Černovem, kjer so
pred leti ogrski žandarji z baje-
neti morili slovaške kmete.

— Krvižejni militarizem zopet
išče človeške krme. Zadnje dni je
počil glas, da se Rusija priprav-
lja na vojno s Kino. Zadnja je ba-
je prelomila neko staro pogodbo s
carjem, po kateri so imeli Rusi
svobodno trgovino v Mongoliji in car
bi najraje obračunal s Kitajci na
stari barbarski način z orožjem.
Večje število kozakov in ostalega
vojaštva je že odšlo v Azijo. Rusi-
ja je zadnji teden obvestila vele-
vlasti, da hoče prirediti samo vo-
jaško demonstracijo na kineski
meji. Washingtonska vlada name-
rava posredovati. Ali se tirani,
kteri se kavsajo za profit, ne mo-
rejo drugače pobotati kakor s
krvjo nedolžnih proletarcev?

PREVARJENI DELAVCI.

Neki dnevni časopis v St. Louis,
Mo., je zadnji terek priobčil sle-
deči oglas:

"Potrebuje 50 mož" na
350 Easton Ave. ob 8. uri
zvečer. Pridite pripravljeni
za delo."

Brezposelni delavci, kateri pre-
žijo na take oglase v listih, so kar
trumoma drli na označeno mesto.
Še pred solnčnim zahodom je se-
delo čez 100 mož na bližnjem ob-
zidku. Ob mraku je četa narasla
na 700 mož, in ko se je bližal do-
ločeni čas, gnetlo se je tamkaj
najmanj 1000 brezposelnih delav-
cev. Vsi so koprneli po delu. Ne-
kaj jih je prišlo celo iz oddaljenih
mest, iz Valley Parka in celo iz
Granite City, Ill. Jedni so prinesli
seboj "lunch", drugi so prišli kar
v delavni obleki — pripravljeni
za delo. Postavili so se v dolgo
vrsto, ki je zavzela celi block.

Dotično poslopje 350 Easton
Ave., kakor je stalo v oglašju, je
pa bogomolnica neke verske sek-
te ali nekakšna cerkev. Točno ob
osmi uri odprla so se vrata bogom-
olnice in četa se je vsula proti
vhodu. Reveži so se pehali, suvali
drug drugega, prepirali in celo

dvigali pesti; vsak je hotel biti
prvi. Bogomolnica je bila kmalu
natlačena do zadnjega kotička, a
več kot polovica prisilcev je osta-
lo zunaj.

Ostrmeli pa so delavci, ko je
stopil pred nje preplašeni pastor
in jim povedal, da jih ne potrebu-
je za delo temveč za — "večno
pobožnost"! Delavci so pričeli ro-
bantiti. Pastor je skušal tolažiti in
izgovarjal se je, da je bila v oga-
su pomota, da on išče ljudi za de-
lo za kristjanstvo itd., toda pre-
varjeni delavci ga niso poslušali.
Podrli so pobožnega pridigarja na
tla in slaba bi se godila možu, da
niso prihrumeli policaji, kateri so
odvedli pastora na varno, razočra-
nane in nadarjene brezposlece pa
razgnali s krepelji.

Tako verski fanatiki varajo de-
lavce.

DRAGINJA.

Kapitalisti navajajo razne jalo-
ve vzroke in izgovore za draginjo.
V resnici je pa draginja kriv ka-
pitalistični sistem, ki bazira na
osebnem profitu.

Uradni izkaz pove jasno, da
Američani, ki živijo na Panami,
plačujejo meso in druge potrebš-
čine za življenje vsaj za pet cen-
tov pri funtu ceneje kot v ameri-
ški republiki, dasiravno pošiljajo
živila iz New Orleansa v Panamo,
kar draži živila vsled prevoznih
troškov. Tudi jajca, zelenjava in
prikuha je ceneji kot tukaj. Za-
kaj?

Na Panami je trgovce stric
Sam (ameriška republika). Vlad-
ni vslužbeni kupijo živila, jih
odpošljejo v Panamo in tam pro-
dajo Američanom. Zadnje leto je
imela ameriška republika v trgo-
vini z jestvinami čistega dohodka
600 tisoč dolarjev, dasi je prodala
le za \$5.325.000 blaga. Vlada ima
poleg tudi trgovino za občo, ob-
leko, hišno opravo itd., ima tvorni-
co za izdelovanje ledu. Vlak ob-
stoječ iz 21 železniških voz, med
katerimi je enajst voz z ledenico
razvaža vsaki dan blago naročni-
kom.

Ako bi ameriška vlada ne bi bila
primorana nakupovati blaga
pri trgovcih, temveč bi imela tudi
svoje velike farme in tvornice, bi
bil živež še za petdeset odstotkov
ceneji, kot je sedaj.

Ako je ameriški vladi mogoče
vzdržati zalogo živeža in drugih
potrebščin na Panami in prodajati
ti blago ceneje kot drugi trgovci,
tedaj je ameriški vladi tudi mo-
goče ustanoviti taka skladišča in
zaloge v republiki. Seveda bi šel
potem profit za trgovce rakom
žvižgat in žabam gost.

Zaloga in skladišče živeža in
drugih potrebščin na Panami je
zopet dokaz, da kapitalisti in vsi
zagovorniki lažejo, keđar trdijo,
da bi se svet podr, če bi vsa pro-
duktivna, izmenjevalna in obrat-
na sredstva postala splošna ljud-
ska last.

Kapitalisti in zagovorniki ka-
pitalizma lažejo, ker živijo dan-
danes na troške drugih. Drugi
ljudje morajo misliti in delati za-
nje. Drugi ljudje skrbijo, da ka-
pitalisti in njih privrženci ne ho-
dijo v raztrgani obleki, s praznim
želodcem in ne prenočujejo pod
milim nebom v cestnih jarkih. In
drugi ljudje bodo morali skrbeti
za kapitaliste in njih privržence,
dokler večina teh drugih ljudi ne
pride do zaključka, da je v inte-
resu vseh ljudi treba razlastiti
kapitaliste in vrniti ljudstvu, kar
je njegovega.

Keđar bo napočila ta doba, ne
bomo imeli tudi draginje. Dra-
ginja bo kmalu pozabljena stvar,
kot vsa druga zla, s katerimi nas
osrečujejo kapitalisti dandanes.
Vzrmo kapitalizem in vrgli bode-
mo vse, kar nas tlač, mori in da-
vi!

Ste že obnovili naročnino "Pro-
letarca"? — Če jo še niste, stori-
te to takoj, da se Vam ne ustavi
lista.

MIMOGREDE.

V neki zelo dobri in poučni knji-
gi, se čita med drugim tudi to le:
"The man who knows not, and
knows not that he knows not, is
ignorant, avoid him; the man who
knows not, and knows that he
knows not, is simple, teach him;
the man who knows, and knows
not that he knows, is timid, encour-
age him; the man who knows,
and knows that he knows, is wise,
follow him."

V slovenskem se to glasi do-
slovno: "Človek ki je neveden in
ne ve, da je neveden, je neved-
než, ogni se ga; človek, ki je ne-
veden in vé, da je neveden, je
priprost, poduči ga; človek, ki
kaj vé, in ne ve, da kaj vé, je
skromen, podži ga; človek, ki vé,
in ve da vé, je moder, sledi mu."

Uredniku "Cl. Amerike" ališ
po vsi pravici prvi odstavek tega
modrega reka, namreč: "človek
ki je neveden, in ne vé da je ne-
veden, je nevednež, ogni se ga!"

Če bi bil urednik samo pri-
prost, bi se bil kaj naučil; če bi
bil skromen, bi ga bil kdo pod-
žgal; in če bi bil moder, bi mu kdo
sledil; — toda nevednežu se vsak
ogne — — — Ogibljimo se ne-
vednežev.

Bolni urednik "Cl. Amerike" o
socializmu in socialistih: "?!?!?
*** — frrr! — ! — ! — !
*** sssst! — ! — ! — ! — !"

Kdo pod milim nebom ga ra-
zume?

Mestna pekarna v Budimpešti.

Ker so vladale v ogrski pekov-
ski obrti slabe kupijske in gospo-
darske razmere, je ustanovila me-
stna občina v Budimpešti mestno
pekarno, ki naj bi predvsem skr-
bela za potrebe mestnih zavodov,
kakor na primer bolnic, obnem
pa naj bi tudi zadoščala posamez-
nim zahtevam. Zaradi zadnje na-
loge je stopila mestna pekarna v
hudo nasprotje s posameznimi pe-
ki ter jih je prisilila, da so pekli
boljši in cenejši kruh. Vsak dan
se izdela do 28.000 kilogramov
kruha in sicer po najnovejšem o-
bratu. Dela se s stroji, ki rabijo
le malo delavskih moči. Pekarna
je zidana v štiri nadstropja in je
ena najmodernejših v Budimpešti.
Poleg pekarnice se nahaja skladiš-
če kruha, od koder se prodaja
kruh posameznim osebam. Že pr-
ve dni potem, ko se je ustanovila
pekarna, so bili peki prisiljeni ce-
ne znižati. Tudi delavci so v me-
stni pekarni mnogo boljše plača-
ni kakor drugi, ter jim ni treba
tako dolgo delati. V zasebnih pe-
karnah se dela po štirinajst ur,
v mestni pa po osem do devet ur.
Na ta način bi se dale ustanoviti
tudi občinske mesnice, kjer bi se
prodajalo meso ceneje kakor dru-
god. S tem bi se povzročilo, da bi
mesarji morali znižati svoje cene.

VAŽNO ZA ROJAKE: KUPONI ZA TUJEMSKÉ POSTNE MARKE.

Iz poštnega urada smo prejeli na-
znanilo, da je ameriška pošta izdala
posebne kupone za izmenjavo pošt-
nih mark v evropskih državah. Tak kupon
stane 6 centov. Kadar pišete svojem
v stari kraj, pridenite v pismo ta ku-
pon. Dotičnik, ki prejme pismo, zamo-
re kupon na tamošnji pošti zamenjati
za marke, kolikor jih potrebuje za o-
bratno pismo, kadar vam odgovarja.
Pošta je izdala te kupone radi tega, ker
pride vsak dan iz Evrope ogromno šte-
vilo pisem premalo ali sploh nefranki-
ranih, to se pravi, da je v starem kraju
premalo ali sploh nič vplačane za ta
pisma. In to da ameriški pošti veliko
dela in stiskosti, kajti za taka pisma
mora prejemnik doplačati dvojno svoto
poštne, kar manjka. Novopojani
kuponi so veljavni za vse evropske
države razen Rusije in Portugala. Po-
služite se torej teh kupenov. Dobite
jih na vsaki pošti in stane — kakor že
rečeno — šest centov vsak.

Sodrug Josip Bratkovič potuje

za "Proletarca" po državi Illinois.
Pooblaščen je pobirati naročnino
in nabirati oglase za "Proletar-
ca" ter ustanovljati socialistične
klube.

Sodrugom in čitateljem pripo-
ročamo, da mu gredo na roke.

Odbor J. D. T. D.

Kaj pravi milionar.

Frederick Townsend Martin, mi-
lionar newyorški je v marčevi šte-
vilki mesečnika "Everybody's"
objavil članek, v katerem pravi
med drugim sledeče:

"Povprečni delavec v Ameriki
producira vsako leto \$1280 boga-
stva. Od te svote dobi delavec le
\$437. Ostalih \$843 gre v žep ka-
pitalistov, izkoriščevalcev delav-
stva.

Trideset let že kupičimo bogast-
vo v roke ljudi, kteri ne delajo.
Razmere, ki jih ustvarjajo nede-
lavni bogataši v vsakem mestu ce-
le republike, so danes že take, da
morajo pretrpeti vsakogar, kdor
količakj premljša. Stroji, name-
sto da bi osvobajali delavca, za-
drgnili so mu lanec industrielle
sužnosti okrog vratu. Sadove no-
vih iznajdeb uživajo le nekerniki.
Nekdaj mogočni srednji stan iz-
ginja z vsakim dnevom.

Ob zatonu 19. stoletja je Ame-
rika častila bogastvo. Povzdigova-
la je bogataše, a pričela se je o-
hlajati napram multimilionarjem.
V petih letih se je Amerika na-
učila mrziti velebogastvo. Javno
mnenje se počasi spreminja.

Ne moremo se več slepiti z ob-
rabljeno samohvalo, da so naši
delavci na celem svetu najboljši
plačani. Ta laž je že preveč pro-
zorna. Dobro vemo, da, kar da-
mo delavcem v mezdah, vzamemo
juni spet nazaj potom podraženih
potrebščin: živeža, obleke, zdravlil
in stoterih drugih stvari — vse z
namenom: pritisniti delavce k
tlom.

Mi, kteri vladamo in pobiramo
profit od dela drugih ljudi, pre-
dobro vemo že danes, da čas pri-
haja, ko bo treba dati pravični
obračun."

Tako pravi milionar Martin.
Pač malo je kapitalistov — ali pa
še nobenega do danes — da bi pri-
šli s tako bridko resnico na dan.
Da bi sami sebe tako obtožili v
javnosti! Znamenje časa! Ostali
kapitalisti ga nemara proglasijo
— norcem. Svobodno jim. Kar je
povedal Martin, povedali smo so-
cialisti nešteto krat. Martin je le
potrdil to kar pravimo mi in s tem
je postavil na laž vse kapitaliste,
ki trdijo drugače.

Iz povedanega pa izvajamo še
nekaj: Kadar se bodo vsi delavci
zavedali tega, česar se zaveda ta
milionar, njih osvoboditev ne bo
več daleč.

VABILO

k plesni veselici, ktero prirede
skupna slovenska društva iz Grea-
ter New Yorka, v podporo štraj-
kujočim rojakom Westmoreland
okraja Pennsylvanija v soboto
dne 25. februarja 1911. v "Lieder-
kranz" dvoran, vogal Manhattan
Ave. in Meserole St., Brooklyn.

Svira domača slovenska godba.
Srečolov in razni drugi dobitki.
Pričetek ob 8. uri zvečer. Vstopni-
na 25 ct. za osebo; garderoba 10 c.

Z ozirom na plemeniti namen te
prireditve se najljudneje pripo-
roča za mnogobrojni obisk

Veselični odbor.

(Opomba: Vzemj na starem mo-
stu Graham Ave. karo do Meserole
St., ali pa na williamburškem
mostu Bushwick Ave. karo, ki te
pripelje prav do dvorane.)

Cenj. urednik "Proletarca!"

Tukajšni sodrugi smo preskrbe-
li angleškega govornika sodr. W.
F. Ries-a, iz Toledo, O., da bo go-
voril dne 23. febr. zvečer v Opera
House.

Vsak Slovenec, ki razume ko-
ličakj angleški, naj ne zamudi te
prilike.

Vstopnina je prosta.

Val. Potisek.

Priporočajte in širite jugoslo-
vansko socialistično časopisje v
Ameriki: "Proletarec", "Radni-
ška Straža", "Svetlo", "Na-
rodni Glas".

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.
IZHAJA VSAKI TOREK.
Lastnik in urednik:
Jugoslovenska delavska tiskovna družba
v Chicago, Ill.
Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.
Opisni po dogovoru. Pri spremembah številke v voljo novega naročnika tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by
South Slavic Workmen's Publishing Company
Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podgornec, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Jancic, Treasurer.
Frank Petric, direktorij.
Jos. Bratkovic, direktorij.

Subscription Rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.
Advertising Rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

ZNANOST IN SOCIALIZEM.

Težko si je izmisliti še, kak ugovor, ki ga ne bi bili zagovorniki kapitalističnega družabnega reda že porabili proti socializmu. Velik del "argumentov" proti socialističnim idealom je tako plitek in slaboumen, da ni vredno govoriti o njih. Toda nekateri nasprotniki se bojujejo vendar tudi z duševnim orožjem in kličejo znanost na pomoč. Med njimi so semertja zelo resni ljudje, ki pa imajo večinoma napako, da se bavijo temeljito le s svojo vedo, socializem pa poznajo komaj s površja in imajo zato o njem čisto napačne pojme. Taki učenjaki prihajajo potem do zaključka, da je socializem "nemogoč".

Razlikovati imamo zlasti dve skupini. Na eni strani stoje teologi in verski filozofi, ki hodijo sploh radi po ovinkih in stranskih potih. Oni odklanjajo socializem, češ, da je zoper božjo voljo. Od njih se lahko slišijo tako modri ugovori kakor na pr. ta, da bi bil bog sam ustvaril socialistično družbo, če bi bila njegova volja. Ker je pa ni, je pa jasno, da bog noče socialistične družbe in če je noče, je nemogoča.

S takimi modroumnostmi se ni vredno prepirati. Saj bi jih človek lahko uprašal, kako je inogel še pred kratkim dobili Manuel modro polo in kako se je mogla ustanoviti portugalska republika, če je bilo portugalsko kraljestvo po božji volji? Kako se sploh morejo izpreminjati državne in družabne oblike? ... Toda takim učenjakom lahko doprinesemo to dokazov, pa bo vse zaman, ker ti zasujejo lastno besedo, še preden je prav zapustila jezik.

Važnejša je skupina na skrajnem nasprotnem krilu. V njej so deloma resni učenjaki, katerim sledijo manjši duhovi, trdeči, da je socializem po prirodnih zakonih nemogoč. Sklicujejo pa se pri tem na Darwinovo teorijo, ki daje podlago modernim prirodnim vedam. Darwinizem uči, da je med organizmi neizprosno boj za obstanek, v katerem padajo slabejši, ohranijo pa se le tisti, ki so najbolj sposobni, da se prilagodijo zahtevam življenja. Iz tega izhajajo, da je tudi med ljudmi boj za obstanek neizogiben, da morajo v tem boju poginiti slabejši, zmagovati pa močnejši in da je vsled tega nemogoč socializem, ki hoče varovati slabejše in na mesto boja za obstanek postavi solidarnost vseh ljudi.

Pravo poznavanje Darwinovih teorij in dobro poznavanje socializma daje pač vse drugačno sliko. Toda ker je temeljito znanje zelo redka lastnost, imajo najlažje delo tisti, ki se sklicujejo kar na avtoritete. Človek, ki sliši, da je Darwinov nauk nasproten socializmu, misli, da je Darwin sam trdil kaj takega, pa potem prav rad verjame, da je socializem res nemogoč. No, Darwinu samemu ni nikdar prišla na misel taka abotnost. Nasprotno pa so ravno njegovi najboljši tovariši, med njimi učenjaki kakor Huxley in Wallace v temeljnih naukih darwinizma našli spoznanje, da je socializem prava naloga človeške družbe. Na prav zanimiv način je pred kratkim povdarjal to svoje prepričanje stari Wallace, edini

učenjak, ki je še živ izmed Darwinovih sodobnikov. Na njegov oseminosemdesetletni rojstni dan ga je obiskal neki sodružnik lista "Daily News" in med njima se je razvil sledeči pogovor:
"Domnevam si, gospod doktor, da ste z zanimanjem zasledovali zadnje volitve."
"Wallace: "Da. Čeprav počasi, gre vendar naprej. Če se odpravi veto gosposke zbornice, pojde hitreje. To je za nas glavno."
"Menim, da pozdravlja socialni program vlade, tako n. pr. prisilno zavarovanje zoper bolezen in brezposelnost."
Wallace: "Prisilno zavarovanje je le ovinek k onemu, kar bi se moralo storiti na veliko boljše način. To je pomoč za trenutek, pa še prav omejen. Pomagati ima tistim, katerim se vsaj nekoliko bolje godi, ne pa najnižjim slojem delavcev, ki bodo še nadalje stradali."
"Boljši način — to pač mislite: Socializem?"
Wallace: "Jasno določeno približanje k socializmu mislim. Program vlade pa sploh ne gre v smeri socializma. Kakor je dejal Spencer: Če imamo sistem, ki je nezdrav v svojem temelju, tedaj ni v njem boljše ali prave poti." Pri teh besedah je živahno udaril po mizi. "Popraviti je treba temelj! ... Z delavskimi zastopniki v parlamentu ne soglašam. Ali ne poznajo svojih lastnih načel, ali se pa ne ravna po njih. Le vlado podpirajo; a njeni predlogi naj bodo še tako dobri, pa so vendar le krparija."
"Toda, doktor, kakor pravite, gremo vendar naprej. Ali se vam ne zdi, da je danes boljše kakor pa pred petdesetimi leti?"
Wallace: "Ne! Dejal bi, da je za najrevnejše postalo slabše. Čudovita znanstvena odkritja in pa njih praktična uporaba niso kljub zvišanju blagostanja nič zmanjšala revščine. Siromaštvo je absolutno in zdi se mi, da je tudi relativno mnogo večje kakor pred petdesetimi leti. Naravno, da ni bilo takrat takega zanimanja za znanost in umetnost in v tem oziru je izglel radosten. Ampak podlaga vsega: Skrb, da na Anglijskem vsakemu možu, vsaki ženi in vsakemu otroku omogočeno dostojno življenje, se še ni našla. Kadar bo imel vsak mož in vsaka žena glas, dobimo več delavcev in socialistov v parlament in tedaj pridemo hitreje naprej."

"Torej se vam zdi, da socialisti napredujejo?"
Wallace: "Velikansko. Vse drugo je se popolnoma ponesrečilo. Današnji sistem tekmoovanja za osebno bogastvo ovira civilizacijo. Reči ne moremo, da imamo civilizacijo, če so naši tovariši brez hrane, brez obleke in brez postrežja. Da se daje starim ljudem po pet šilingov na teden, da se obvaruje smrti od lakote, to kaže po mojem mnenju prav, kako globoko smo padli. No, začetek je vendar storjen."

V imenu darwinizma pač nima danes nihče toliko pravice govoriti kolikor Wallace, zvesti tovariš in sodružnik Darwinov. Kdo si bo upal trditi, da je socializem nasproten darwinizmu, če je najodličnejši darwinist sam tako prepričan socialist?

Kdor se hoče natančneje poeniti o razmerju med moderno prirodoslovno znanostjo in socializmom ima pa sedaj lepo priliko tudi v slovenskem jeziku. S temi vprašanji se je prav mnogo bavil znanstveni italijanski poslanec in vseučiliški profesor Ferri, ki je spisal o tem predmetu zanimivo knjigo. Z zadovoljstvom moramo pozdraviti, da je zdaj izšla tudi v slovenskem. Prevredel jo je sodrug Milan Jaklič, izdala pa "Delavska tiskovna družba." Kdor koli hoče dobiti o teh za sodobno življenje velevažnih vprašanj jasno sliko, mu prav toplo priporočamo knjigo. Že naslovi posameznih poglavij kažejo zanimivost vsebine. Snov je razdeljena tako: 1. Darwinizem in socializem. 2. Virchow in Haeckel o političnem pomenu darwinizma. 3. Neenakost ljudi. 4. Žrtve boja za obstanek. 5. Preživetje najbolj prilagojenih. 6. Socializem in verstvo. 7. Poedinec in vrsta. 8. Boj za obstanek in razredni boj. 9. Razvojni nauk in socializem. 10. Politična ekonomija in socializem. 11. Razvojni nauk. 12. Zakon navidezne

ga nazadovanja in kolektivna lastnina. 10. Družabni razvoj in individualna svoboda. 11. Razvoj, revolucija in prevrat. Socializem in anarhizem. 12. Sociologija in socializem. 13. Mrtva točka sociologije. 14. Marx — popolnitiel Spencerja in Darwina. Konservativci in socialisti.

ZIVEL SOCIALIZEM!

Živel socializem, živel vesoljno bratstvo! Še kedarkoli je bilo čuti ta klic glasno v katerikoli narodu, in je ljudstvu napram temu klicu ostalo hladno in topo, so imela sodišča in rabelj obilo polsa.

Živel socializem, živel vesoljno bratstvo! Je na Japonskem zaklinal nekaj vrlih mož, ki niso videli v kapitalistično evropsko lažikulturo in civilizacijo zadnjo razvojno stopnjo človeške kulture in civilizacije.

Na ta klic po osvoboditvi človeštva iz gospodarske in duševne sužnosti je pa mikado v sporazumu z aristokratsko družalo odgovoril z rabljen.

Aristokratska družala in mikado se niso potrudili, da bi s protidokazi preprečili razširjenje socialističnih naukov na Japonskem. Marveč so se oprijeli prav nizkotnih sredstev — obrekovanja. Najeli so prostre in nizke duše — sebi duševno sorodne tovariše — plačane ovaduhe, ki so v svet raztrosili laž, da so Denjiro Kotoku in sodrugi nameravali umoriti mikado. Ako pa pod drobnogledom pregledamo aretacijo naših umorjenih sodrugov, tedaj se takoj prepričamo, da so lagali japonski nasilniki.

Kotoku so aretirali v Hakona, 60 milj od Tokia. Sploh je pa bil Kotoku človek, ki ne bi niti muhi storil kaj žalega. Ko je nastala rusko-japonska vojna, ga je odpuštil najvplivnejši japonski list, ker je trdo prijel mikado radi vojne z Rusijo. Kotoku je bil nasprotnik vojne in obnega klanja. Kotoku je prevedel v japonski jezik Karel Marksev "Kapital" in nekatere Kropotkinove spise. Izdajal je list "Svobodna misel" ip mesečnik "Naš proletariat". Oba lista je vničala vlada. Kotoku so pa zaprli in pozneje obesili.

Dr. S. Oisi, zdravnik, ki se je izsolal v Ameriki, je živel v svojem rodnem kraju Singu. Takajama, kakih štiristo milj od Tokia, kjer ni nobene železniške ali brzoglavne zveze. V rodnem kraju so ga vsi čislali kot prepričanega socialističnega zdravnika, posebno siromaki so ga oboževali, ker je bil s svojo radodarnostjo vedno na mestu, kjer je bilo treba pomoči. V Singu so aretirali tudi dva budistična duhovnika, ker nista učila budistične nauke po želji mikada in drugih pijavk, ki živijo o delu japonskega naroda, marveč sta učila čisto in nepokvarjeno budistično filozofijo.

U Moričika, poljedelski profesor je živel v Okajami, petsto milj od Tokia. Drugi so živeli v Kumato, sedemsto milj od Tokia, kjer so izdajali "Kumato Revija."

Vsem je pa bila policija vedno za petami. Komaj je kateri zapustil svoj dom, že ga je kot senca spremljal tajni ovaduh in špijon, dokler se ni povrnil domov. Na pošti so odprli vsa pisma in jih prečitali. Prizanesli niso niti korespondenci, ki je prihajala iz inozemstva. Vsak razsoden človek bo rekel, da je bilo nemogoče pod takimi razmerami poskušati bombe na nekem hribu, kot je to razbomnala v svet lažnjiva japonska vlada? da je navadna pravljica, da so sodrugi stregli po življenju mikada.

Še predno se je pa završila obravnava je prišla sedemdesetletna mati obiskat svojega sina Denjiro Kotoku. Prišla je od daleč, iz svoje rodne dežele Koči Tosa. Ali stara mati ni pretakala solz, marveč je svojemu sinu dejala: "Ako moraš upreti za svoje prepričanje, umri kot samuraj", kot se spodobi staremu bojevniku. Stara mati se je vrnila v svoj rojstni kraj in dva dni kasneje tam umrla. Ko je bila obravnava končana, so pa Kotoku pokazali še le brzoglavko, ki je poročala o smrti njegove matere.

Sugano Kano, žena sodr. Denjiro Kotokuja je bila hčerka samuraja in državnozbovskega poslanca. Bila je izvrstna pisateljica, ki

se je po vzoru ruskih sodruginj gibala med narodom in učila socializem.

Na Japonskem smo doživeli staro resnico, ki se ponavlja v zgodovini povsod, kjer tisti del naroda duševno spi, ki je manjšini hlapec. V Avstriji so preganjali socialiste, dokler delavci niso imeli svojega razširjenega časopisa. V Chicagu so obesili Spiessa in sodruga, ker ni bilo močnega in razširjenega delavskega časopisa, ki bi razkrito ameriškega ljudstvu zaroto kapitalistov. V Španiji so vstrelili Francisca Ferrera, ker sta delavsko časopisje in organizacija še v povojih. V Ameriki so kapitalisti zapet poskusili staro igro. Hoteli so obesiti Moyerja, Haywooda in Pettibona. Naleteli so slabo, ker sta bila delavsko časopisje in organizacija že močna. Na klic kapitalistov po visleah, so pa delavci tak močno odgovorili: živel socializem, živel vesoljno bratstvo, da je bilo nemogoče najti dvanaest "dobrih mož", ki bi se pokorili kapitalističnim željam. Tudi slučaj sodr. Warren dokazuje kakšno veliko in ogromno silo tvori delavsko časopisje, ker vpliva na javno mnenje v ameriški republiki. Še predsednik Taft, zastopnik ameriškega kapitalizma se je moral ukloniti javnemu mnenju in popraviti, kar je nerodno zakrivil sodnik Pollock.

Živel socializem, živel vesoljno bratstvo! Delavci! Ako hočemo, da bo ta klic rodil vsepe, da se ne bodo ponavljali zakoniti umori, kot smo ga letos doživeli na Japonskem, potem moramo skrbeti, da razširimo naše orožje — naš tisk.

Skrbimo, da v vsako hišo, v kateri bivajo delavci prihajajo socialistični časniki. Ako bomo to dolžnost vršili resno, tedaj bomo v kratki dobi doživeli, da vesoljno bratstvo postane meso in kri in preprečili bomo za vso prihodnjo dobo zakonite umore v vsaki podobni in obliki.

J. Z.

Razredna justica na Francoskem.

Idealisti, ki bi od sreče radi videli, da bi se ljudem dobro godilo in da bi vladala pravičnost na svetu, ki bi pa tudi radi, da bi se vse to doseglo brez boja, se včasih tolažijo, da razredna nasprotja pojemajo. Če dosežejo delavci kakšno malenkostno zboljšanje brez štrajka, če sklene ta ali oni parlament kako malo socialno reformo, smatrajo to za same dokaze, da se kapitalizem in proletarijat, kapital in delo zblizujejo. In tako se jim zasanja, da se bodo zblizovali bolj in bolj, da sploh ni treba razrednega boja, ampak da bo nastala harmonija med gospodujočimi in izkoriščanimi — bogve kako!

Saj bi bilo prav lepo, če bi bilo res tako. Delavstvo bi se gotovo rajše potrudilo, da bi dopovedovalo izkoriščevalcem, kakšne krivice trpi in kako potrebno je, da se odpravijo. Žal, da je vse tako dopovedovanje bob ob steno. V avstrijski gosposki zbornici smo ravno kar videli, da pri visokorodnih gospodi, ki sama zastopa kapital, ali pa ki ima z njim zveze, nič ne zaležejo besede učenjakov, ki niso socialni demokratje in ki nimajo nobenih ožjih stikov z delavstvom. Vse, kar je dokazoval glasoviti profesor Filipovič o potrebi zakona zoper žensko ročno delo, ni prepričalo in genilo večine gosposke zbornice; interesi žepa so ji bili več od vse znanosti in odklonila je zakon, ne da bi je bila količjak pekla vest.

Razredna nasprotja so posledica gospodarskih razmer in razrednega gospodstva. Zato se ne dajo odpraviti drugače kakor z izpremembo gospodarskega sistema in sredstvo za to je razredni boj.

Kako malo volje imajo zastopniki vladajočega sistema opustiti ta boj, pokazuje ravno kar boržna justica na Francoskem. Kakor smo že poročali, so porotniki v Rouenu obsodili strokovnega tajnika Duranda na smrt, češ, da je ukazal umor nekega stavkoka, ki je pa v resnici bil ubit v prepiru z drugimi in sicer v položaju, v katerem je bil alkohol glavni krivec.

Tukaj niso sodili objektivni sodniki, ki hočejo dognati čisto resnico; tožen in obsojen ni bil krivec, kateremu se je jasno do-

kazala krivda. Na zatožni klopi je sedel socialist, na porotniški pa strastni nasprotniki socializma. Niti sence dokaza ni bilo za Durandovo krivdo, nobenega pametnega razloga ni bilo zanj. A porotnikom se je zmrčil vid za pravičnost, videli so samo svojega razrednega nasprotnika in vodila jih je samo razredna strast. Obsodili so človeka na smrt!

Vzkliko sodišče je potrdilo smrtno obsodbo! Ne le po Francoskem, temveč povsod, kjer se bojuje zavedno delavstvo za svojo osvoboditev, se razlega glasen klic protesta zoper justični umor, ki se ne popravi s tem, da predsednik republike pomilosti Duranda. Krvava sodba ni zadela obsojenega posameznika, ampak vse zavedno delavstvo. In proletarijat odklanja milost, pa zahteva pravico!

Porotniki v Rouenu v svoji slepi strasti niso mislili, kakšne posledice izhajajo. Že napoveduje francoska socialna demokracija, da ne bo mirovala, dokler ne doseže revizije procesa. In strokovne komisije na Nemškem in v Avstriji so sporočile francoskemu proletariatu svojo solidarnost.

Pred leti je bil na Francoskem obsojen stotnik Dreyfuss radi veleizdaje. Trdil je, da je nedolžen, vendar so ga degradirali in izgnali na Hudičev otok. Dreyfuss je bil član bogate rodbine. Za njegovo nedolžnost se je potegoval denar, v službo pravičnosti so se postavili glasoviti umetniki kakor Zola. In dasi so imeli Dreyfussovi nasprotniki mogočno zaslonbo pri visokih častnikih, pri vojnem sodišču, v parlamentu, pri vladi, da si je bil še enkrat obsojen, je kočno pravičica prišla na dan; v tretjem procesu je bil oproščen.

Kakor se je morala popraviti krivica, storjena bogatemu stotniku, tako se mora popraviti krivica, prizadeta ubogemu delavskemu tajniku. Za Dreyfussa je šel v boj kapital in glasovita imena. Teh pripomočkov nima Durand; ampak za njegovo pravico gre v boj zavedni organizirani proletarijat, kajti Durandova pravica je pravica za svobodo se bojujočega delavstva.

Mednarodna zveza lončarjev.

Kako se delavstvo vedno bolj združuje v mednarodnih zvezah, o tem priča mednarodna zveza lončarjev. Zveza obseza lončarje iz Nemčije, Anglije, Avstrije, Danske, Francozke in Italije in skuša zasejati misel mednarodnega združevanja v vedno nove dežele. Ustanovilo se je mednarodno tajništvo, ki daje pojasnila o vseh deželah, kako se razvija lončarska obrt. V slučaju stavke podpirajo člani zveze eno drug drugega, zaradi česar se lahko mnogo uspešneje bore proti podjetnikom. Leta 1908. je štela nemška zveza 14.704 člane, angleška 7000, avstrijska 6000, danska 585, francozka 3000 in italijanska 1529 članov.

Daljava železniških prog leta 1902.

Po svetovnih delih, je imela Severna Amerika 221.549 milj železniške proge; Evropa 176.174 milj; Južna Amerika in zapadna Indija 28.357; Azija 37.469; Afrika 12.501; Austral - Azija 14.922. Po vsem svetu je bilo torej prog 490.962 milj.

Premoga je na štirjaške milje.

Na Kitajskem in Japonskem 200.000; v Zd. državah 194.000; Indiji 35.000; Rusiji 24.000; Angliji 9.000; Nemčiji 3.600; Franciji 1.800; Belgiji, Španiji in ostalih državah 1.400. Skupno 471.800.

Premoga, če bi se rabil v sedanjih količinah, bi zadostovalo za 450 let, je 303 milijarde ton, ali toliko, kolikor ga je v Kitajski, Japonski, Angliji, Nemčiji, Rusiji in Indiji.

"NATURALIZACIJSKI ZAKON"

se imenuje knjižica, ki je namenjena za tiste rojake, ki želijo postati državljani Zd. držav. Zakoni za naseljenje so čedalje bolj strogi, treba je, da si vsak nabavi tozadevno knjižico, v kateri se razlaga, kako se postane ameriški državljan.

Knjižica stane 16 ct. s poštnino in se jo naroči pri sodr. Fr. Petriču, 1830. So. Center Ave., Chicago, Ill.

Dopisi.

Arona, Pa.

Zahvala.
Skupni odbor štrajkujočih delavcev S. N. P. J. se prav iskreno zahvaljuje za poslano pomoč v tem našem bednem položaju. Darovalci so sledeči:

Tvrđka E. Bahman v Chicagu, Ill., \$3.00; od "G. Sv." poslani \$12.25; dr. št. 19. poslalo \$3.00 za svojem blaginju F. Kuhelj; L. Adamson, Okla., poslalo Ant. Krstan svoto \$9.45; v Mulberry, Brezzy Hill, Kans., so imeli veselje za nas uboge štrajkarje in so naredili dobička svoto \$72.25, ki so poslali bratje: F. Škrabalo, Kavčič in F. Šare; v Massillonu je nabral svoto \$4.04 in poslalo brat Fr. Roijer; dr. št. 16. v Clinton, Ind. poslalo \$6.30 za svojega tajnika F. Mrak; darovali so sledeči: društveni sobratje \$3.40; dobrosrčni rojaki po 50 ct.; M. Pustoverh, J. Močnik; I. Vekov 30 ct.; po 25 ct.: F. Bregar, M. Mraulak, J. Čadež, M. Laznik, A. Teržinar, in 20 ct. J. Bobič, M. Cezar, 25 ct.; kar zneso gori omenjeno svoto. Iz Hillsboro, Ill. poslalo sobrata G. Janžekovič, D. Badovinac \$8.05; darovali so po \$1.00: G. Janžekovič, R. Račkie; po 50 ct.: M. Janžekovič, M. Gašparač, M. Sabaly, Maria Janžekovič, D. Radovina, J. Kraulach, J. Krehn, J. Lasterni, Veronika Oroshi; po 25 ct.: W. Norus, J. Gosnikar, A. Rogančnik, A. Pozzan; J. Pogačnik 30 ct. In Forest City, Pa., je poslalo sobrat Fr. Leben svoto \$6.70, darovali so sledeči: po 50 ct.: A. Čoš, I. Verboys, D. Franceski, F. Trelec, J. Gliha; J. Petrich 30 ct.; po 25 ct.: K. Blaž, F. Verboys, J. Uršič, K. Marinčič, J. Svete, M. Urbas, F. Šmrov, B. Havkman, B. Grdin, F. Gerčman, J. Groščelj, J. Turniš, M. Knez, F. Franceski; J. Beles in J. Požen 15 ct.

Zatorej se še enkrat prav iskreno zahvaljujemo vsem našim dobrotnikom, darovalcem in tudi tistim, ki pobirajo darove za nas uboge štrajkarje. Bodite uverjeni, da kakor hitro nam zasveti la naše, že težko pričakovane zmage, bodete tudi vi lahko računali na našo pomoč v vsakem takem slučaju.

Pozdrav vsem čitateljem "Proletarca" in darovalcem in sploh vsem zavednim Slovenskim delavcem po širni Ameriki.

Za skupni odbor štrajkarjev, M. Brunet.

Prosim br. urednik, da priobčite to mojo zahvalo v vašem listu. In ako morete mi poslati list Proletarca, kot naročnino bodem vam zelo hvaležen. Naročnine sicer sedaj ne morem poslati, a poslal je bodem, kakor hitro bode kaj za služka, to je, ko bode štrajk končan. Upam, da ni več daleč, ko bomo dosegli našo zmago.

M. Brunet, Arona, Pa., box 163.

Neffs, O., 16. febr. 1911.

Cenj. uredništvo "Proletarca"! Priloženo vam pošiljam "Money order" za \$2, in sicer je svota namenjena za enoletno naročnino za "Proleteraca" 50 ct. pa listu v podporo.

Sedaj se že dalj časa ni nihče oglašil iz naše nasebine, vsled tega hočem jaz malo poročati. Z delom v splošnem ne gre najbolje; v prenegovih rojih se dela le po malem. Nekatere rove so celo zaprli ti naši, po "božji" volji naprej postavljeni. ... To početje kapitalistov pa bi mi morali kakor se nas je učilo v šoli, gledati mirno in hvaležno, vzle temu, da nam je vsled njih ukrepov nemogoče živeti. Kajpak, tisti, ki so nas tega učili v mladosti, in kateri mladino še danes v tem tam poučujejo, imajo vsega dovolj; njim se ni treba bati za obstanek.

Tukaj so zaprli prenegovnik Neffs Coal Mine No. 2. Samoumevno, delavci so zdaj brez dela in brez denarja; dosti malo, niti tiste osmine, ki so jo običajno dobivali, ko so garali, ne dobe v bodoče več.

Noben kapitalist ne vpraša delavce, če bodo imeli njih žene in otroci kaj jesti, kaj obleči in gor ko postelj.

Po drugi strani imajo pa delalniki — kapitalisti, vsega v izobilju, in sicer vedno. Samo pomislimo, koliko krasnih palač ima vsak kapitalist, kakor napr. Roke-

eller, Morgan, Carnegie, Wander-
bild itd.

Pomislino za trenotek napr. po
kakšnih potih — zlasti ko je pa-
do kaj dežja — morajo hoditi in
paziti blato, delavci po kolonijah.

Tudi v predmetnih, koder so
nastanjeni delavci ni nič boljše ob-
stojnosti.

Vse drugače je, kjer stanujejo
kapitalisti.

Nedavno je govoril tukaj poljski
guverner, sodr. St. Olszewski.
Pravil je, da je newyorská kapita-
listična postavodajna sprejela se-
daj sklep, po katerem se dovoljuje
50 tisoč dolarjev za rabljeno olje,
katero so rabili za škropljenje
cest, da se ni vdigoval prah, ko
je newyorská gospoda vozila v
avtomobilih.

Ta proračun je bil za leto 1909.
V drugem slučaju je guverner
razlagal, kako morajo delavci, ki
delajo za tiste kapitaliste, ki se
vozijo z avtomobilom po z oljem
poškropljenih cest, trdo delati za
\$1.75—2 na dan v največjem
mrazu in prahu, ki prihaja iz
vseh tvorniških kotov.

Seveda je tudi resnica, da je
mnogoteri delavec sam glasoval
ob času volitev za tiste kandida-
te, ki so glasovali v zbornici, da
se izda 50 tisoč za olje, da se po-
skrope ulice, po katerih se vozijo
kapitalisti v svojih avtomobilih.

To se bo še dalje tako godilo,
dokler se ne bodo delavci organi-
zirali politično v klubih in skozi
svojo socijalistično stranko zased-
li postavodajna mesta, odkoder se
bo vladalo v prid delavstvu.

Kapitalisti dobro vedo, da dok-
ler se delavci ne bo organiziral v
svojo falango, mu bo mogoče ve-
dno intrigrirati in ugrabljivati na
eni strani nakupičene milijone v
denarju potom bank in na drugi
zopet monopolizirati vse produk-
te, tako, da delavci ne bo mogel
ne do enega, ne do drugega. Tako
stanje ustvarja gospodarske kri-
ze in finančne polome.

Eni pravijo, da je to božja vol-
ja; ampak če je temu tako, potem
bi človek sklepal, da je tudi bo-
žja volja, da so taki ljudje Bim-
boaji — glupei, ki ne poznajo ne
razvoja, niti gospodarskih nau-
kov.

Zato pravi prav "Proletarec"
v svoji 177 številki pod svojo sli-
ko, da ko je delavec omamljen po
kapitalističnem časopisu je kla-
da, na kateri se oddižuje kapitalist.
Jaz sem sploh mnenja, da je vsak
delavec, kdor ni politično organi-
ziran v socijalistični stranki, kla-
da, na kateri se oddižuje kapita-
list. Ni dovolj, če se pravi, "jaz
sem socialist", pa ne spada k
stranki in ne plačuje svojih me-
sečnih prispevkov stranki, ki je v
boju za preobrat sedanjega kri-
vičnega reda.

Delavci, sodrugi, agitirajte pov-
sod za naše socijalistično stranko
in pristopajte v klube spadajoče
Jugoslavanski socijalistični zvezi
v Chicagu.

Kjer je le mogoče, naj se to
zgodí, da bodo delavci ob času vo-
litev vstanu glasovati za naše de-
lavske kandidate v deželne, drž-
javne in skupne postavodaje, kaj-
ti tedaj šele bo prišel čas delavčev-
ve pravice in blagostanja človešt-
va sploh.

Ne pozabimo pa, da moramo
pri tem delu gledati vedno na na-
še glasilo "Proletarec", ki je naš
budilnik in naše duševno orožje
na vseh potih našega boja. Prido-
bivajmo mu novih naročnikov, da
ga čimprej ojačimo in povečamo.

Naprej sodrugi, naprej!!
Iskrne pozdrave na vse sodru-
ge in sodruginje.

Vaš za socijalizem,
Jos. Dernač.

Panama, Ill.

Cenjeni sodrug!
To le je menda prvi dopis iz
tukajšnje naselbine, vsaj kolikor
se jaz spominjam. Zato mi boste
odstopili nekaj prostora za moje
kratko poročilo v našem delav-
skem listu "Proletarcu".

Z delom gre v naši naselbini
prav počasi. Dela se po dva dni v
tednu, iz česar je razvidno, da ni
svetovati nikomur semkaj za de-
lom.

Glede podpornih društev gre le
bolj srednje; ne napredujemo, ni-
ti ne nazadujemo. Pred letom smo
ustanovili tukaj društvo spada-
joče k S. N. P. J. Število članov
je vedno enako, dasiravno se je
število naseljenecv podvojilo. Tu-
di socijalistični klub nameravamo

ustanoviti. K temu koraku se že
pripravljamo 6 mesecev, toda do
danes se nam to še ni posrečilo
ustanoviti.

Dragi rojaki! Prosil bi vse po-
edince, da se enkrat sestanemo in
klub ustanovimo, da bo beseda
meso postala, ker resnica je, da se
bo treba zanimati čedalje bolj za
politično organizacijo. Brez orga-
nizacije ni nič; bodoča doba je do-
ba političnega organiziranja?

Kapitalisti nas drugače ne bodo
nikdar upoštevali, kakor če bodo
videli, da nas ob času volilnih bo-
jev ne morejo ugnati v kozji rog.
Dajmo, dragi rojaki v Panami,
da se ustanovi socijalistični klub
čimprej.

Konečno pozdravljam vse so-
druge, brate in sestre ter želim
Proletarcu 3000 novih naročnikov
še pred 1. majem.

Priloženo e. sodr. urednik naj-
dete svoto za celoletno naročnino
na Proletarca in 50 ct. za majsko
slavnostno številko.

Jos. Ferjančič.
La Salle, Ill., 16. febr. 911.

Vendel, Pa., 12. febr. 1911.
Cenjeni urednik!

Podpisani sem nov naročnik
"Proletarca". Upam torej, da do-
pis ne izroči teko. Odkrito vam
moram priznati, da za vaš list ni-
sem vedel. Ko sem ga dobil v ro-
ke, sem takoj uvidel, da je to do-
ber delavski list, ki poučuje de-
lavce o njegovem žalostnem stan-
ju, v katerem se nahaja.

Tudi druga stvar je sedaj na
potu, da se ljudje v tej okolici ne
morejo naročiti na "Proletarca";
namreč premogarski štrajk. Potri-
pet malo, kakor hitro začnemo
delati, tukajšnji slovenski delavci
ne bomo najzadnji.

Tukaj nas je dosti taci, ki bi
radi ustanovili socijalističen klub,
samo da imamo malo nasveta.

(Op. ured.: sodr. Frank Petrič
vam pošlje vse tozadevno.)

Tudi mi želimo biti z vami v bo-
ju za pravično stvar do zmage. Z
vami se želimo učiti in z vami de-
lati, dokler se delavstvo ne osvobodi
iz pod sedanjih nezgodnih
razmer, ki jih je ustvaril kapita-
listični sistem.

Mnogo uspeha želeč vrlenu
"Proletarcu", ter vse najtopleje
pozdravljam.

Frank Štajner.

Chicago, febr. 20. — 1911.
VABILO.

Tem potom se nanašanja in ob-
enim tudi vabi Slovenke in Slo-
vence v Chicagi in okolici na do-
mačo zabavo, katero priredi Slov.
Del. Pev. zbor "Orel". Omenjena
zabava se vrši v soboto, dne 25. t.
m. v prostorih Narodne dvorane,
Centre Ave. in 18. ulica. Zabava
se vrši v mali dvorani, št. 3.
Vstopnina prosta. Na programu je
petje in tombula.

Večini Slovincem v Chicagi je
že znano, da se je pevski zbor
"Orel" zopet oživel in tudi pov-
sem dobro napreduje. K temu so
pripomogla vsa bratska društva
v Chicagi, ktera so nam na naše
prošnjo prisločila vsaka po svoji
moči v pomoč zborovi blagajni.

Omeniti moram tudi, da v tem
kratkem času, odkar se je pevski
zbor ponovno oživel, je lepo števi-
lo podpornih članov naraslo. Žele-
ti bi bilo, da bi se število množilo
še v bodoče, s peveci kakor tudi
podpornimi člani.

Ker je pevski zbor na pragu
prazne blagajne, se radi tega pri-
redi domača zabava.

Cenjene Slovenke in Slovenci,
ne prezrite gori omenjenega dne.
Vsi na krov!!

Vsaki dobro došel,
naj bode star ali mlad;
kdor bode gor prišel,
bo vesel rad, al' ne rad.

Za vse, kar smo omenili gor —
skrbel bo veselilni odbor.

Veselični odbor:
Alois Novina, Filip Kaplja, in
Frank Udovih.

CHIKAŠKI SODRUGI POZOR!

Srbeka skupina št. 20 Jugosl.
socijalistične Zveze priredi dne 11.
marca t. l. veliko veselico, s pred-
stavo, petjem in godbo.

Veselica se vrši v **MOZART**
Halli, 1532 — 38 Clybourn Ave
Slovenski sodrugi na krov na
ta dan!

Ustoppnice stanajo 25 ct. in jih
je dobiti pri tajniku Zveze, Frank
Petriču 1837 So. Center Ave.

SREČNO . . . !

Spisal Jože Zavertnik.

Burja je zopet ušla iz kraške
luknje in drvila preko čudeznega
Krasa proti sinji Adriji, drveč in
noseč pred seboj prah, pesek, dro-
bno kamenje in velo listje.

Na pomolih v Trstu so bile raz-
pete vrvi, da burja v svoji silni
jezi ne pomeče ljudi v peneče in
kot neprodrljiva megla se dviga-
joče Jadransko morje. Malo je
bilo ljudi na alicah, še manj pa
na pomolih. Vsakdo, ako je le mo-
gel, je poiskal varno zavetje
pred ledenimi in silnimi sunki
burje, ki so prihajali s tako silo,
kot plaz, ki drvi po strmí gori ni-
z dolino.

Ribiči, ki so lovili na odprtem
morju, so bežali s svojimi malimi
ladijami, ko so opazili nevarnost.
V majhna in varna pristanišča ob
obrežju. Na parnikih v pristanu
so zanesli ogenj pod parnimi ko-
tli in velike jadrnice in parnike
privezali k obrežju z dvojnimi ve-
rigami in poleg še z debelo in mo-
čeno vrvo, da bodo kos narašča-
jočemu viharju, ki je že postajal
praveči orkan.

Pred sv. Andrejem je bila vsid-
rana avstrijska eskadra. Pet po-
morskih orjakov je bilo vsidranih
v trikotu, katerih naloga je v slu-
čaju vojne širiti smrt in grozo; v
dobi miru vdariti, ako je treba,
po nezadovoljnem ljudstvu, sploh
opravljati službo pomorske poli-
cije. Iz orjaških dimnikov se je
dvigal gost in črn dim, katerega
je burja podila nizko nad morskó
površino, da se je mešal z belimi
glavami razburkanih valov v uma-
zano in temno plast, ki je branila
jasen razgled že v daljavi nekaj
sto metrov proti jugozapadu. Na
poveljniškem mostiču je bilo o-
paziti le straže, ki so oborožene z
daljnogledom motrile razburkano
morsko ravan.

Ali nakrat so oživali ti orjaki
iz jekla in železa. Ob ladijski ste-
ni je bila povsod glava pri glavi,
kot bi se zvršilo nekaj o katerem
pripoveduje človeku sree, da ne
doživi vsaki dan.

Straža na poveljniški oklopnici
je zaklicala proti častniku v služ-
bi, ki je stopal na poveljniški mo-
stič: "Majhna jadrnica proti za-
padu . . . Na jambori ima zna-
menje, da je v največji sili."

"Čolnar, rešilni čoln" je zapo-
vedal častnik, "dajte mi daljno-
gled in signalizirajte drugim o-
klopnjačam, da se na odprtem
morju borijo ljudje s podivjanimi
elementarnimi silami za življen-
je."

Rezko se je oglasila piščalka
čolnarja in nje glas je prodiral v
sleherne koticke oklopnjače, ka-
terege je spremljal debeli bas čol-
narja: "Možto v rešilni čoln!"

Se se je lovil močni glas čolnar-
ja okoli brzostrelnih topov in je-
klenega stolpa na krovu, od ko-
der je hitel naprej, da se zgubi v

bučnju in drvenju morja in bur-
je, ko so mornarji že prihajali od
povsod; iz debelega trebuha o-
klopnjače, baterije, predkrova in
jeklenega stolpa, kot bi jih neka
nevidna sila metala na površje in
jih gonila v smeri proti rešilnemu
čolnu.

"Prostovolje naprej!" je zapo-
vedal častnik s poveljniškega mo-
sta. "Vrli mornarji so v življen-
ski nevarnosti, pa tudi rešilno
možto vaga svoje življenje."

Molče jih je stopilo dvajset
pred rešilni čoln. Čolnar jih je
pričel šteti. Pogledal je vsakemu
v obraz, kot bi se hotel zaglobiti
v njega. Ali obrazi niso govorili,
le iz oči je obsevala nekakšna od-
ločnost, ki se prikazevala le takrat,
kedar se srce odloči za dobro de-
lo. Odkliki jih je po vrsti štiri-
najst. "V čoln," je dejal kratko,
"vi drugi ostanete tu . . ."

Drug za drugim so splezali v
čoln. Zadnji je bil čolnar. Častnik
je dal znamenje in čoln je zdr-
nil v morje.

"Srečno", so zaklicali mornar-
ji na krovu in zavijtili čepi-
ce . . . "srečno" . . . so ponav-
ljali mornarji na oklopnjačah in
spremljali čoln z očmi, dokler se
ni zgubil iz pred oči v penečem
valovju . . .

Dva dni kasneje je parnik, ki
vozi med Trstom in Puljem, našel
sodček za pitno vodo na mirni
morski gladini. Na njemu je bilo
ime oklopnjače, ki je odposlala
rešilni čoln jadrnice v pomoč. O
jadrnici in čolnu ni bilo ne duha
ne sluha.

Mornarji so odpluli zadnjič
srečno . . . srečno, med hura kli-
ci in pozdravi svojih tovarišev, a
vrnili se niso nikdar več. Divja
burja jim je pela smrtno pesem,
bojno in čarobno morje je pa po-
stalo njih gomila.

POZOR!

Slovenski socijalistični klub v
Sygan, Pa., št. 13. priredi dne 25.
februarja 1911 veliko predpustno
veselico, na katero se vsi rojaki s
Sygana in soseseke najljubneje
vabijo.

Veselica se bode vršila v dvora-
ni sodr. L. Kaučiča. Igrala bo pa
dobroznana češka godba z Bower
Hilla.

Ustoppnina za moške je \$1.00.
Ženske so vstopnine proste. Zače-
tek bo ob 6. uri zvečer. Za zabavo
vse vrste bo preskrbljeno.

ODBOR.

OBJAVA.

Socijalistični klub št. 5. priredi
dne 25. februarja t. l. na Frank-
linu, kjer se vrše naše seje, zaba-
ven večer.

Čisti dobiček omenjene zabave
je namenjen, da se da kot posoji-
lo za zidanje bodočega doma, ki
se bo nazival: "Dom izobrazbe."
Fr. Pavlovič.

Slovencom in Hrvatom priporo-
čam svoje moderno brivnico.
FRANK ZORNJAK,
1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajški tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Im-
portirane cigare in cigarete. Vse
pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,
1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

POZOR! POZOR!

IG. KUŠLJAN
GOSTILNICA
229-1st Ave., Milwaukee, Wis.

Ima najbolje pijače in vedno pripravljene pri-
grizke, po zmernih cenah. — Lokaini in potujoči
rojaki — dobrodošli!

Sodrugi! Priporočaj-
te hrvatskim delavcem
"Radničko Stražo!"

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verig, pre-
nosov in drugih dragotin. Izvršuje tudi
vsakovrstna popravila v tej stroki po
zelo nizki ceni.

Oblazite ga!

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni
in ranocelnik.
Izdravnika preiskava brezplačno — pla-
čati je le zdravila, 1924-26 Blue Island
Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 3
popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicaga
živeli bolniki naj pišejo slovenski.

Velika prodaja!

Za \$85.000 blaga, oblek, sukenj, hlač in potrebščin za moške, moramo raz-
prodati po tvorniških cenah najkasneje v 30 dneh, da naredimo prostor za
spomladansko zalogo.

Nikar ne zamudite velike prilike, ki
se vam nudi. Pridite prvi, da zbere-
te najboljše blago, ki ga je dobiti na
zapadni strani mesta. Naša prodaj-
alca je unijska.

1853-55 Blue Island Ave.

Ust. 1886

Chicago, Ill.

Za dobre fotografije

SE OGLASI

pri

Wilke

dobropoznanemu fotografu, ki izdeluje vsakovrstne
in najfiniješe

slike: otroke, družine, skupine, ženitve in društvene
skupine.

Fotografira tudi zvečer po naročilu.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE

TELEFON CANAL 287.

USTANOVLJENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri
po \$20, \$22, \$25.

Prodajemo gotove obleke po
\$10, \$12, \$14, \$15.

Imamo veliko zalogo modernih klo-
bukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kra-
vat, jank, spodnjih hlač, opank, i t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča
PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE **JURI MAMEK,**
1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje mož v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE
ŽIL)

Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Strieturi. Dalje
ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčne nezmožnosti, vode-
nico in bolezni tiščočih se moških.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svote
zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, po-
kazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucetov zdravnikov
brezuspšno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim
zdravim vsakega.

Za neuspšno zdravljenje ni treba plačati — le za vspešno
Ozdravim pozitivno želodčne bolezni, pljučna, na jetrik
in ledvica ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni ozdravim hitro, za stalno in tajno. Živčene onemoglosti,
slabost, zguba kreposti, napor, zastrupljenje in zguba vode. Pljučna, nad-
Bronehitis, srčne bolezni in pljučne zdravim s mojo najnovejšo metodo.
Ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. — Zastrupljenja
in vse druge kožne bolezni kakor pršice, ture, garje, otekline. — Močni tok in
druge bolezni. Preišče in svetuje nastoj. Govorimo slovensko.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST. CHICAGO
between Randolph and Lake Sts.

Urađuje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo od 9 ure zjut. do 4 ure pop.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raz-
nih neopojnih pijač.

1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1466

Jako važno vprašanje?

"Ali sem že poslal zaostalo na-
ročnino na "Proletarca"?"
Se ne!

DR. "PAIN-EXPELLER"
RICHTER'S
Najboljše sredstvo proti boleim, revma-
tizmu, ohromeli hrbtenici in enaki težavam
je **DR. RICHTERJEV**
PAIN-EXPELLER.
Bolečine ozdravi takoj, zmanjša vnetje in
mehurje in olajša bolečo dele. Drgnite se z
njim zvečer in zjutraj; drgnite se dobro, da
preide lek v kožo. Pomaga takoj pri
raznih bolečinah, ter je najboljši lek
za revmo, gripo, vnetje, ohromlost,
zaprtje, bolečine v bedrih, za zobobol
in neuralgijo. Prodaja se v vseh lekarn-
ah po 25 in 50c. Glejte na sildro pri
steklenici — ono vam je zaščita.

F. Ad. Richter & Co.
215 Pearl St., NEW YORK.

Skladišče

čevljev

za dame, moške in otroke

Domača tvrdka

Izdeluje nove čevlje po meri in prevzame vsa
popravljalna dela, spadajoča v čevljarstvo obrt!

Za obila naročila se priporoča sl.
občinstvu

JOSIP JECMENJAK, lastnik

1831 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

NAJBOLJŠA KUHINJA!

Billiards, Pool Table, Prenočišča za potnike.

Jedi pripravljene po domače.

Odprto po dnevi in po noči.

P. Perić, 1412 W. 18. St., Chicago, Ill.

Splošen pregled.

— John P. Morgan et Co. — ti- skovna družba trdi, da ni kupila radi tega mesečnikov in tednikov, da bi ustanovila časnikarski trust, da bi čitateljem podala ali zamol- čala to, kar nji koristi.

"Morgan" tiskovna družba lah- ko poroča, kar hoče. Drugo pa je, če bo ameriško ljudstvo tudi ver- jelo, kar poročajo trustjani.

Fakt je, da je kongresni posla- nec Sibley, zagovornik trsta za olje pisal list, katerega je Hearst pred kakim letom in pol objavil, ki se glasi: "Mi potrebujemo vpliven literaren biro, pa ne za en dan ali krizo, navede trajno nad- zorovanje. "Združenega tiska" (Ass. Press) in vseh enakih vodo- vodov za novice. Seveda stane de- nar, vseeno bo pa najceneje, poleg se pa lahko tako nuredi, da se iz- plača."

Ideja je bila tu. Ali Rockefeller je ni mogel patentirati, drugače bi jo izvedel sebi v korist. Ali Mor- gan se je ideje oprijel in jo vres- ničil. V New Yorku si je podjarm- mil finančni trg, zapoveduje že skoraj vsem železniškim dru- žbam, produkcija jekla in železa je pod njegovim poveljstvom, glede indijske politike pa odloča on, zdaj bo pa še po svoje delal jav- no mnenje.

Trustjani ne spijo. Povsem se zavedajo, kakšna sila je časopisje. Delavci ali se zavedate tudi vi? Ako se zavedate, ne bodete naro- čali kapitalističnih časnikov, na- ročali bodete le delavske. Kapita- listične liste bodete prepustili pa kapitalistom.

— "Sveti oče" v Rimu, ki je pri- jatelj protestantskega nemške- ga cesarja je neizprosen, trd in jeklen bojovnik proti moderniz- mu. Po najnovejših poročilih bodo sedaj očistili modernizma univer- zo v Freiburgu na Švicarskem, kjer predava prime Maks, ki je pred "svetim očetom" zlezal pod klop. Dominikanski general, pater Cormier, ki nadzoruje freiburško fakulteto, je dobil ukaz, da odstra- ni štiri profesorje, med njimi tudi rektorja univerze.

Sedanji papež in njegovi sveto- valci v Rimu so najbrž največji mazdnjaki med vsemi, kar jih je do danes zapovedovalo edino zve- ličavni cerkvi.

Vi slovenski duhovniki v Ame- riki razumete to resnico, kot jo umemo mi. Vzlic temu pa vpogi- bate svoj tilnik pred Rimom in mumijo, ki sedi na Petrovem sto- lu. Vi umevate, da ortodoksost vodi v pogibelj in v propastenje, da se dandanes ne dajo več uve- ljaviti načela, ki so bila že mero- dajna v srednjem veku. In vzlic temu hodite z nazadnjaškim Ri- mom in trdite, da ste Slovenci!

Kdo naj vam verjame oboje? Bodočnost slovenskega naroda pa vendar ni v Rimu, v Vatikanu. Ako slov. ameriški duhovniki ho- dite za Rimom, tedaj nikar ne tr- dite, da ste Slovenci.

Kardinal Manning vendar pravi: Cerkve je mednarodna in ne- odvisna organizacija, ker je nad- narodna organizacija.

Z drugimi besedami je to le: Cerkve je neodvisna in mednarod- na organizacija, kateri niso mar interesi nobenega naroda — sploh ljudstva v vobče —, pač pa cerkev

skrb, ker stoji nad narodi, da se vsem knezom, cesarjem, kraljem kapitalistom in posebno pa vsem višjim cerkvenim dostojanstveni- kom vseh narodov dobro godi, da lahko živijo na troške ljudstva in svojih agitatorjev nižje duhov- ščine.

Še enkrat slov. am. duhovniki! Ako ste za Rim, ne trdite, da ste Slovenci. Ako ste pa Slovenci in obetute v svoji duši gorje sloven- skega delavca, ki dela za ameriške kapitaliste v industrielnih p — h, tedaj pa proč od Rima in vrnite se k narodu.

— Na Japonskem ima cela vlad- na banda rdečo grizo. Lastnika vsakega lista, ki se drzne le z be- sedico kritizirati zadnji justični umor, ki ga je izvršila japonska vlada nad sohr. Denjirom Koto- kuom, njegovo soprogo, rojeno Sugano Kano in še desetimi so- drugi, gre takoj za leto dni v je- čo, list pa vničijo.

Na Japonskem danes vlada kr- voločna aristokratska manjšina, ki vslužuje celo krdo tajnih policajev — nizkih, prostih in po- dljih duš, ki zasledujejo vsakega, kot krvni psi, ki se ne stfinja z interesi lopovov, ki pijejo srčno kri japonskega narodu. Tedaj je lahko umeti, zakaj imajo vladajo- či krogi rdečo grizo.

— Na Ellis Islandu tolmači na- selniška oblast naselniški zakon kot si ji zljubi. Temu je kriv na- selniški komisar Williams, ki po svojih možganih razlaga naselni- ški zakon. Ako bi bil Williams tu- di v svojih določbah dosleden, bi bili zadnji mesec izključili naj- manj 8000 naselnic. Ali zakoni ne razlagajo za vse enako.

Po najnovejšem razlagajo za- kon, da noben sorodnik nima prave izkrete se v Ameriki, ako so mu sorodniki poslali vozni li- stek, če niso sorodniki otroci ali soproga.

Proti takemu tolmačenju nasel- niškega zakona so protestirali dne 4. januarja t. l. zastopniki časn-ikov neangleških jezikov.

Ali najpametnejše bi bilo, da bi glede enega takega slučaja izre- klo najvišje sodišče svojo sodbo.

Ako smo vsi neangleški narodi složni, to kaj lahko dosežemo. Vsaj Williams ne bo po svoje razlagal naselniški zakon in ubo- ge delavce gonil še v večjo bedo.

— V Berlinu je na banketu ve- teranov prime Henrik, brat govor- nega nemškega cesarja govoril govoranco, v kateri je klical vse "prave" patriote, da se združijo okoli najvišjega vojaškega zapo- vednika, cesarja in zrušijo sovra- nika v domovini.

Ako prime Henrik nima boljših sredstev, s katerimi bi zagovarjal življenje cesarske družine na rač- un nemškega naroda, potem je najboljša, da gre v kloster. Take fraze nimajo privlačne sile pri na- rodu, ki je oddal pri zadnjih vo- litvah nad tri milijone socialistič- nih glasov.

— V Petersburgu so aretirali petnajst sto štrajkujočih dijakov na univerzi. Univerza je bila po- tem dva dni zaprta. Kasneje so pričela predavanja, katere so pri- šli poslušat petolizniški dijaki, ve- čino sinovi cesarskih svetnikov in

policajskih glavarjev in podglav- varjev. Ali hudomušni in štrajku- joči dijaki so svoje izdajalske to- varise pregnali z bombami — smr- dljivkami. Zadišalo je na univerzi po takih vijolicah, kakršnih ne prenese najbolj utrjen nos.

— Kapitalističen trik. Pred- sednik pensylvanske državne zbor- nice, gospod Cox je sodruga Jame- s Maurerja imenoval članom za osem odsekov. Ko ga je nekdo vprašal, zakaj je to izvršil, se je odrezal: Novi poslanec bo najbrž glede raznih točk imel svoje po- sebno mnenje, zategadelj mu bo la- gje zmagati v posameznih odse- kih s svojimi nazori kot v skupni seji.

Ali ta izgovor je neumesten. Sodruga Maurer se hoče vbiti z delom. Občeznana je, da do danes najboljši in stari parlamentarci niso prevzeli več kot pet ali šest odsekov. Sodrug Maurer je spre- jel vsa imenovanja, poleg tega je pa še v prvi skupni seji stavil predlog, da se odpravijo konstabler- jeri, takozvani pensylvanski ko- zaki. Predlog so odkazali odseku za splošne pravne zadeve, v kate- rem sedi 25 advokatov, dasi bi ga morali odkazati odseku za vojaš- ke zadeve. Manever, ki ga je provzročila zbornica, da je izro- čila protikozaki zakon 25. advo- katom, je tako prozoren, da ga lahko razume vsakdo.

— Tekom krojaške stavke v Chicagi je odbor razdelil med štrajkujoče krojače: 74 ton sla- dkorja, 54 ton belega fižola, 27 ton kave, 26 ton zmlatega ovsa, 11 ton moke, 445 zabojev makaronijev, 114 sodčkov slanikov.

Meso je bilo predrago. Radi te- ga se je razdelilo le 575 sunk. Gle- de kruha še ni sestavljen račun. Samo zadnji teden je odbor izpla- čal \$5000 za kruh, dasiravno je unija pekov dala vsaki teden 1000 hlebov kruha. Ko je bila stavka v polni moči, so razdelili vsaki dan 2200 kvartov mleka družinam, ki so imeli nedoraslo dečo.

Ta statistični izkaz je zelo po- dučljiv. V njem vidimo, koliko so žrtvovali organizirani delavci, da bi organizirali krojače in jim pri- pomogli do boljših življenjskih razmer. Da štrajk ni popolnoma vspel in je končal le deloma z zmago, so zakrivali stavkokaži. In med temi ljudmi, ki hodijo danes po svetu s pečatom delavskega Judeža, je bilo tudi nekaj Sloven- cev.

Sramota!

— Kapitalisti vedno tožijo, da jim gre slabo. Poročilo "Great Northern Express" družbe, ki ga je družba poslala trgovskemu mi- nisterstvu, pa dokazuje nasprot- no. V poročilu čitamo, da je druž- ba pričela leta 1892 z \$200.000, da lastuje \$71.288 vrednih sredstev za obrat! Vzlic tej mali glavni- ci je pa izplačala tekom zadnjih de- set let \$3.200.000 dividende. V zadnjem letu je izplačala pol mi- lijona dolarjev dividende in ima vzlic razdelitvi mastnih dividend še \$1.488.881 prebitka.

Od kod je prišel ta dobiček? Družba ga je izprešla iz ljudst- va. Vzlic takim očividnim doka- zom pa srečavamo delavce, ki so nasprotniki socializma in se po- čutijo srečni kot hlapei kapitali- stov.

POZOR SODRUGI AGITA- TORJI!

Jugoslovanska delavska tiskov- na družba, ki izdaja "Proletar- ca", je izdala posebne naročilne karte (subscription cards) za na- ročanje lista. Pet takih kart se proda za \$6.00. Vsaka karta ve- lja za celoletno naročnino na list "Proletarac". Opozorjamo sodru- ge lokalne zastopnike in agita- torje za naš list, da si vsak naro- či po šest kart. Karte morajo biti pri upravi lista plačane v naprej, t. j. z naročbo je treba obenem po- slati tudi denar. Zastopniki jih potem razprodajo med rojaki, ki še nimajo našega lista.

Vse navodilo je tiskano na U. S. postkarti, kjer je že priprav- ljeno za izpisek naročnikovega na- slova tako, da je treba potem kar- to samo vreči v poštni nabiralnik.

Popust pri naročbi kart - naroč- nic, ki znaša, če se jih vzame pet \$1.50, je namenjen agitatorjem za eventualne stroške.

Zapomnite si: vsaka karta velja za celoletno naročnino na "Prole- tarca"!

Sodrugi! Pričakujemo, da se odzovete v polnem številu. Vsak zaveden sodrug, kteremu je "Pro- letarac" pri sru, bo naročil pet kart. To je najlažji in najenostav- nejši način, pridobiti nove naroč- niki. Mi smo pripravljeni izdajati list na osmih straneh kakor hitro imamo 2000 dobrih naročnikov. Od vas je torej odvisno, da se to čimprej zgodi.

Vzemite zalogo kart danes in jih imejte vedno pri sebi, kadar greste iz hiše. Karte so gotov de- nar za Vas in za "Proletarca", in sicer vedno.

Upravištvu.

Sodrugi! Naš list je naše naj- močnejše orožje! Njegovimo ga! Podpirajmo in širimo ga! Agita- rajmo, da bo "PROLETAREC" še večji in močnejši! Delavstvo brez svojega časopisja je kakor življenje brez solnca.

KNJIGE v zalogi "Proletarca":

Socializem 1 zv.	10
Socialna demok. in kmet. lj. 2 zv.	05
Zakaj smo socialisti, 3 zv.	10
Komunistični manifest, 4 zv.	20
Kdo uničuje proizvodnjanje v ma- lem, 5 zv.	15
Kat. svetovno naziranje in svo- bodna znanost, 7 zv.	35
O konsumnih družtvih, 8 zv.	10
Kapitalistični razred, 9 zv.	15
Nevarni socializem, 10 zv.	15
Narodno vprašanje in Slovenci, 11 zv.	15
Strahovi, 12 zv.	15
Vojna in soc. demokr.	15
Primož Trubar in slov. ljudstvo.	05
V dobri klerikalizma	20
Razprave	30
Obitinski socializem	35
Francek in drugo	25
Iz nižnj življenja	50
Moderni socializem	10
Socialistični katekizem	10
Džungel	1.00
Naša bogatstva	05
Španska inkvizicija I zv.	5
Španska inkvizicija II. zv.	5
Španska inkvizicija III. zv.	5
Španska inkvizicija IV. zv.	5
Naša bogatstva	5
Dr. Janez Bleiweis in njegova doba	50
Krst Sv. Vladimirja	25
Pošiljamo jih poštne prosto	

Nervozni ljudje.

V slučajih težke nervoznosti, kjer so, bolniki primorani, da si iščejo pomoči, napravijo navadno velike napake, da uporabljajo sredstva za pomiljenje nervozno- sti, ki pa niso drugega, kot pogub- ljevalci živcev. Nervoznost nasta- je največkrat iz slabosti živcev, ki pa zahteva dobro zdravniško oskrbo. Ljudje, ki so bolni na živcih, uporabljajo naj se sredst- va, ki jih bo najbolje ozdravilo. Trinerjevo ameriško grenko vino je najbolje sredstvo za to. Mnogo slučajev/bolezni živcev se mora na- ravnost pripisavati nerednostim prebavljanja. Ako ono ni popolno, postaja kri slaba in ne zamore po- dajati človeškemu sestavu dovolj hrane, da bi se izdržavali z tega živei, ki postajajo slabi zaradi la- kote. To vino vam pa uravnava prebavo, izčisti truplo ter vam napravi polno kri.

Ako je pa nervoznost spojena z želodčno boleznijo ali zabasano- stjo, vam nasvetujemo, da rabite Trinerjevo zdravilno grenko vino.

V lekarnah Jos. Triner, 1333— 1339 South Ashland Ave. Chica- go, Ill.

DOBRO SLUŽBO

lahko dobi vsak mladenič ali go- spodinja na železnici ali pa pri "brezžičnem brzojavu". Odkar je osemurni delavnik postal za- kon in se množe brezžične posta- je, primanjkuje približno 10.000 brzojavnih vslužbencev. Začetni- ki dobivajo \$70 do \$90 mesečno. Naša šola je pod nadzorstvom vi- šjih brzojavnih uradnikov. Vsem, ki dokončajo šolo s povoljnim vspehom, so službe osigurane. Pi- šite za podrobnosti šolskemu za- vodu, ki vam je najbližji. Natio- nal Telegraph Institute, Cincin- nati, O., Philadelphia, Pa., Mem- phis, Tenn., Columbia, S. C., Da- venport, Ia., Portland, Ore.

Stara navada je zdraviti re- vmatizem, trganje po udih, neural- gijo, zvinjenje itd. z Dr. Richter- jevim "Pain Expeller". Pravi Pain Expeller se dobi tudi v A- meriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica in se spozna po varstveni znamki s sidrom. Pri kupovanju je treba na to paziti.

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.

Najpripravnější in najcenejša paro- brodna črta za Slovence in Hrvate.

Regularna vožnja med New- Yorkom, Trstom in Reko.

Brzi poštni in novi parobrodi na dva vikajka:

Martha Washington, Laura, Alice, Argentina in Oceania

Druge nove parnike, ki bodo vozili 19 milj na uro, gradijo. —Parniki odpluje- jo iz New Yorka ob sredih ob 1 po- poldan in iz Trsta ob sobotih ob 2 popoldan proti New Yorku. —Vsi pa- rniki imajo brezžični brzojav, elektri- čno razsvetlavo in so moderno urejeni. —Hrana je domača. —Mornarji in zdravniki govorijo slovensko in hrvaško.

Za nadaljne informacije, cene in vozne listke obrnite se na naše zastopnike ali pa na:

PHELPS BROS. & CO. Gen'l Agt's, 2 Washington St., New York.

Ako želite dobre čevlje

po zmerni ceni, se oglašite pri

Frank Dedek-u

3840 W. 26th St., Chicago, Ill.

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre pijače in se zabaviti po domače pojdite k

B. Mahnich-u,

714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najboljše. Kdor ne vrjame, naj se prepriča.

DOBRA, DOMAČA GOSTILNA v Clevelandu, Ohio

J. SVETE po domače pri ZALARJU

6120 St. Clair ave

toči vino, pivo in ligane prve vrste. Smo- dke prve kvalitete so na prodaj. Za mnogobrojen poset se priporoča rojakom v Clevelandu, pa potnikom Lastnik.

Po navodilu slovenske angleške slov- nice, tolmača in angl. slov. slovarja se lahko vsaki preprosti človek angleš- ke, kakor jo v navadnem življenju rabi priuči, kar je v tej deželi nujno je- trebno ako hoče kak boljši posel in se odvisno živeti. Knjiga v platno vezana stane samo \$1.00 in je dobiti pri

V. J. KUBELKA,

538 W. 145th St., New York.

Nove JESENSKE obleke

v vseh najnovejših krojih in barvah

\$7.50 do \$25.00

"PRESTO"

najnovejši patentovan ovratnik

Sukne

po krojih Kerseys, Vicunas, in Tweeds v vseh barvah za moške, dečke in otroke

\$6.50 do \$30.00

LAWDALE CLOTHING HOUSE S.W. Corner 26th & Central Park Ave

Rudolph Layer, lastnik.

PRVA SLOVENSKA

Vinarna in Gostilna v Kaliforniji,

kjer se toči dobra vina in importirano pilsensko pivo. Prodaja vina na galone in na drohno.

Ant. Schnabl,

cor. Trumbull ave. in 26. Str., Chicago, Ill.

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na prodaj

pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepice, če- vljev, perila in krovčekov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1643 Blue Island Avenue.

CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža pohištvo, premog, drva in drugo. Oglašite se pri njem.

Oddaljeni rojaki naj pišejo do pisnice.

Angleščina

brez učitelja! Slovensko An- gleška Slovni- ca, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane samo \$1.00, in je dobiti pri

V. J. KUBELKA,

538 W. 145 St., New York, N. Y.

Največja zaloga slov. knjig.

Pišite po cenik!

POZOR! SLOVENCII POZOR!

SALOON

s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijake smodke. Potniki dobe šečno preme- tišče za nizko ceno.

Postrežba točna in isborna.

Vsem Slovincem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

1625 So. Centre Ave. Chicago

Valentin Potisek

GOSTILNICAR

1237-1st St., La Salle, Ill

Toči vse, gostilni podrejene pijače in se priporoča rojakom za obilno obilo.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Uradije od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

J. Kosirnik, krojač

izdeluje nove obleke, čisti, lika in popravlja. Cene zmene.

J. Kosirnik, 3708 W. 26th St.

Tel. Lanwdale 1761. Chicago.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun

NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199.

Račun dohodkov in izdatkov Jugosl. Socialistične Zveze za oktober, november in december 1910

DOHODKI

Številka	KRAJ	Pripravljeni za kongrese	Pravila	Članke marke in knji- žice	Pripravljeni Zvezi @ 2 c.	Pripravljeni na- rednim odborom @ 8 c.	Razno	Skupno
	Prebitek od septembra							20.06
3	Allegheny, Pa.				2.74			2.74
5	Conemaugh, Pa.	3.00						3.00
6	Chicago, Ill.			2.00				2.00
7	Chicago, Ill.	2.00						2.00
11	Kenosha, Wis.		2.40		2.32			4.72
17	Chicago, Ill.		1.50					1.50
18	Youngstown, O.			2.12				2.12
20	Chicago, Ill.				.88	1.32		2.20
21	Kansas City, Kans.	2.00						2.00
22	Chisholm, Minn.				1.02	1.53		2.55
25	Indianapolis, Ind.	1.00						1.00
	Odbor slov. socialist. or- ganizacije za El. marke kot posejilo							13.15
	J. Filipan			1.57				1.57
	B. M. V. H.			.20				.20
	J. Markovič			.06				.06
	Della			.05				.05
								60.93